

Mervân hakkında sadece üç beyit, Cerîr hakkında iki kıta ile araları bozulduğunda Ferezdak hakkında yazdığı üç beyitlik hicivden başka şiirlerine rastlanmaması birçok şiirin günümüze ulaşmadığını gösterir. Sükkerî'nin, ondan da Nemeî'nin rivayet ettiği divanı İbnü'l-A'râbi rivayetiyle intikal eden üç uzun kasidenin ilave edilmesiyle yayımlanmıştır (nşr. Hüseyin Nas-sâr, Kahire 1366/1947; 1421/2001). Seyyid Muhammed Hüseyin, Sürâka ve şiirleriyle ilgili bir makale yayımlamış (*JRAS* [1936], s. 475-490, 605-628); P. Hpahn da Sürâka ve şiirleri üzerine bir doktora çalışması yapmıştır (*Surâqa b. Mirdâs ein schiittischer Dichter aus der Zeit des zweiten Bürgerkrieges*, Göttingen 1938).

BİBLİYOGRAFYA :

Cumahî, *Fuḥûlû's-şu'arâ*, s. 439-444; İbn Kuteybe, *Uyûnû'l-aḥbâr*, I, 203; Dîneverî, *el-Aḥbârü't-ḥıvâl*, s. 303; Taberî, *Târîh* (Ebû'l-Fazl), VI, 51, 54, 55, 92, 122, 214; İbn A'sem el-Küffî, *el-Fütûḥ*, Beyrut, ts. (Dârü'n-nedveti'l-cedîde), VI, 152-155; İbn Abdürabbih, *el-İkḍü'l-ferid*, II, 170-171; Ebû'l-Ferec el-İsfahânî, *el-Eğâni*, VIII, 18; IX, 11-13; Hasan b. Bişr el-Âmidî, *el-Mü'telif* (nşr. Abdüssettâr Ahmed Ferrâc), Kahire, ts. (Dâru nehdati Mısır), s. 197-198; İbnü'l-Cevzî, *el-Muntaẓam* (Atâ), VI, 57; İbnü'l-Esir, *el-Kâmil*, IV, 237-239, 266, 390; Safedî, *el-Vâfi*, XV, 132-133; Süyûtî, *Şerhu şevâhidi'l-Muğni* (nşr. M. Mahmûd eş-Şin-kîti), Dimaşk, ts. (Lecnetü't-türâsi'l-Arabî), s. 677-678; Bedrân, *Tehzîbü Târîhi Dumaşk*, VI, 71-73; Brockelmann, *GAL* (Ar.), I, 248; Ömer Ferruh, *Târîhu'l-edebe*, I, 469-473; Sezgin, *GAS* (Ar.), II/3, s. 22-23; S. M. Husain, "The Poems of Surâqah b. Mirdâs al-Bârîqî an Umayyad Poet", *JRAS* (1936), s. 475-490, 605-628; Mukbil et-Tâm Âmir el-Ahmedî, "Sürâka el-Bârîkî", *el-Mevsû'atü'l-'Arabiyye*, Dimaşk 2004, X, 794-795; Hamed b. Nâsir ed-Duhayyil, "Sürâka", *Mv.AU*, III, 63-68.



ZÜLFİKAR TÜCCAR

SÜRÂKA b. MÂLİK

(سراقة بن مالك)

Ebû Süfyân Sürâka b. Mâlik b. Cü'şüm el-Kinânî el-Müdlîcî (ö. 24/645)

Hicret sırasında henüz müslüman olmadan Resûl-i Ekrem'i yakalamaya çalışmasıyla ünlü sahâbi.

Adnânîler'e mensup Kinâne'ye bağlı Abdümenât'ın kollarından Benî Müdlîc kabilesinde doğdu. Mekke yakınında bulunan Kudeyd'de oturmasına rağmen Medineliler arasında zikredilmiştir. Bazı kaynaklarda adı dedesine nisbetle Sürâka b. Cü'şüm şeklinde geçer. Benî Müdlîc'in reisi olan Sürâka, Müdlîcoğulları'nın bulunduğu bir mecliste iken oraya Kureys müşriklerinin elçisi gelip Mekke'den ayrılan Hz. Muham-

med ile Ebû Bekir'i yakalayana veya öldürene 200 deve ödül verileceğini buyurdu. O sırada Medine'ye doğru yol alan Hz. Peygamber ve Ebû Bekir, Müdlîcoğulları'nın memleketi olan Kudeyd'den geçiyorlardı. Kabile mensuplarından bir kişi Sürâka'ya sahilde birilerini gördüğünü, bunların Muhammed ve arkadaşları olabileceğini söyleyince Sürâka, onların develerini kaybedip aramaya çıkan kişiler olduğunu belirtilip meclistekilerin dikkatini dağıttı. Daha sonra oradan ayrılarak Resûl-i Ekrem'le yanındakilerin izini sürmeye başladı ve onları buldu. Sürâka'nın gelmekte olduğunu gören Hz. Ebû Bekir telâşlanınca Resûlullah, "Korkma, Allah bizimledir" dedi ve, "Allahım, onun şerrinden bizi koru!" diye dua etti. Bu esnada atı tökezleyip yere düşen Sürâka onlara yeniden saldırmaya teşebbüs ettiyse de başarılı olamadı. Sürâka, Hz. Peygamber'in Allah tarafından korunduğunu anladı ve tebliğ ettiği dinin ileride hâkim olacağını sezdi. Resûl-i Ekrem'den özür diledi, ileride kullanmak için kendisine bir emannâme verilmesini istedi ve peşlerinden gelecek olanları engelleme taahhüdünde bulundu. Resûlullah'ın tâlimatı üzerine Hz. Ebû Bekir'in kölesi Âmir b. Führeyre ona istediği emannâmeyi yazıp verdi (Buhârî, "Menâkıbü'l-enşâr", 45). Sürâka ayrıca kendilerine yiyecek sağlamayı ve başka ihtiyaçlarını karşılamayı teklif ettiyse de Resûl-i Ekrem bunların hiçbirini kabul etmedi, sadece durumlarını kimseye bildirmemesini istedi. Sürâka da onları izlemeye çalışanları farklı yerlere yönlendirdi. 8 (629) yılında gerçekleşen Tâif seferinden sonra Huneyn ganimetlerinin dağıtılması esnasında Cî'râne'ye gelen Sürâka'nın Hz. Peygamber'le görüşme isteğine olumlu cevap verilmemesi üzerine elindeki emannâmeyi göstererek kendisini tanıtırca Resûlullah o günün vefa ve iyilik yapma günü olduğunu söyleyip yanına gelmesine izin verdi. Sürâka aynı gün müslüman oldu. Onun Mekke'nin fethinden hemen sonra İslâm'ı kabul ettiğini söyleyenler varsa da (İbn Hibbân, III, 180) bu doğru değildir.

Sürâka b. Mâlik güçlü bir şairdi. Hicret sırasında yaşadığı olaydan sonra Resûl-i Ekrem hakkında olumlu şeyler söylemeye başladığı duyulunca Ebû Cehil onun aleyhinde konuştu. Bunun üzerine Sürâka yazdığı bir şiirde, ayağı yere saplanan atın durumunu görseydi Ebû Cehil'in de Resûlullah'ın bir güç tarafından korunduğunu anlayacağını, esasen günü geldiğinde herkesin bunun farkına varacağını söyledi ve Hz. Peygamber'le uğraşmaktan vazgeç-

mesini tavsiye etti (İbn Abdülber, II, 581-582). Sürâka aynı zamanda iyi bir iz sürücü olduğu için hicret esnasında Ebû Süfyân, Resûl-i Ekrem'e ait olması muhtemel bir izin teşhisi konusunda ondan yardım isteyince, "Bu iz daha çok Makâm-ı İbrâhim'deki ayak izine benziyor" diyerek Mekkeliler'i başından savdı (Yahyâ b. Ebû Bekir el-Âmirî, s. 122-123). Kaybolmuş bir devenin gelip kendi develerinin suyundan içmesi durumunda kendisine bir sevap verilip verilmeyeceğini soran Sürâka'ya Resûlullah her canlıya yapılan iyiliğe karşılık insana ecir verileceğini bildirdi (*Müsned*, IV, 175). Bir defasında Hz. Peygamber, Sürâka'ya İran'ın fethedileceğini, onun da kistrânın tacını giyeceğini söylemişti. Hz. Ömer döneminde İran'ın fethi sırasında kistrâya ait olan bileklik, kemer, taç vb. şeyler Medine'ye getirilmiş, Hz. Ömer Sürâka'yı çağırıp elbise ve takıları kendisine vermiş, Sürâka da kistrânın elbiselerini kendisi gibi bedevî bir Arap'a giydiren Allah'a hamdetmiştir. Sürâka b. Mâlik 24 (645) yılında vefat etti. Hz. Osman'dan sonra öldüğüne dair rivayet isabetli görülmemiştir. Kaynaklarda Sürâka'dan nakledilen on dokuz rivayet bulunmaktadır (İbn Hazm, s. 124) Bunları kendisinden Abdullah b. Abbas, Abdullah b. Amr b. Âs ve Câbir b. Abdullah gibi sahâbilerle Saïd b. Müseyyeb, Hasan-ı Basrî, Tâvûs b. Keysân, Atâ b. Ebû Rebâh ve oğlu Muhammed b. Sürâka gibi tâbîler rivayet etmiştir.

BİBLİYOGRAFYA :

Müsned, IV, 175; İbn Hişâm, *es-Sîre*, II, 133-135; İbn Sa'd, *et-Tabakât*, I, 188, 232; IV, 366; V, 90; İbn Hibbân, *eş-Şikât*, III, 180; İbn Hazm, *Es-mâ'ü'l-ş-şahâbeti'r-ruvât* (nşr. Seyyid Kesrevî Hasan), Beyrut 1412/1992, s. 124; İbn Abdülber, *el-İstî'âb* (Bicâvî), II, 581-582; İbnü'l-Esir, *Üsdü'l-gâbe* (Bennâ), II, 331-333; Safedî, *el-Vâfi*, XV, 185; İbn Hadîde, *el-Mişbâhu'l-muḍî fi küttâbi'n-nebiyyi'l-ümmî* (nşr. Muhammed Azîmüddin), Beyrut 1405/1985, II, 158-168; İbn Hacer, *el-İşâbe* (Bicâvî), III, 41-42; a.m.f., *Tehzîbü't-Tehzîb*, Beyrut 1404/1984, III, 396; Yahyâ b. Ebû Bekir el-Âmirî, *er-Riyâzü'l-müstetâbe* (nşr. Ömer ed-Dîravî Ebû Hacle - M. Abdülkâdir Atâ), Beyrut 1409/1989, s. 121-123; Zirikî, *el-A'âm* (Fethullah), III, 80.



YAVUZ ÜNAL

SÜRELSAN, İsmail Baha (1912-1998)

Türk müzikisi bestekârı ve araştırmacısı.

19 Kasım 1912'de Bursa'nın Alipaşa mahallesinde doğdu. Babası, Bursa Askerî Rüşdiye ve İdadîsi'yle Fransız ve Amerikan kolejlerinde edebiyat, kitâbet ve hat ho-